

NY MUSIK

i samarbete med
Borås konstmuseum

Jürg Frey

– samtliga stråkkvartetter

Streichquartett (1988)

Zwei allerletzte Sächelchen – Mailied, Vorbei (1990)

unbetitelt (VI) (1990/91)

—paus—

Streichquartett 2 (1998–2000)

Quatuor Bozzini

Clemens Merkel, Nadia Francavilla – violin

Stéphanie Bozzini – viola, Isabelle Bozzini – cello

Måndag den 8 december 2003, kl. 19.00

Museet, kulturhuset, Borås

medborgarskolan

Entré 50:- Medl. fri entré

Den som minns Peter Hansens närmare timslånga vibrafonsolo *Trajectory No 1 – for Zoltán Jeney* (1989), minns kanske också tonsättarens kommentar, att det är musik som inte hade varit möjlig utan Morton Feldman. Inte så att Hansen kopierar eller ens lånar från Feldman, nej musiken beskriver omloppsbanor i ett klangligt universum som är helt hans eget. Men det är svårt att tänka sig detta verk utan erfarenheterna från Feldman. Något liknande kan nog sägas om **Jürg Freys** (f.1953) båda första stråkkvartetter, *Streichquartett* och *unbetitelt (VI)*. I dem strövar han genom skogar som Feldman måhända besökt tidigare, men han tar sig fram utan karta och finner helt egna stigar. Han går långsamt och stannar till i begrundan inför till synes oansenliga fenomen. Här finns inte Feldmans repetitiva ”patterns”, men väl upprepningen med små, små variationer.

1989 komponerade Frey en hel rad småstycken för gitarr, *Fünfzig Sächelchen* (några för övrigt omarbetade för klarinett år 2000 – *23 Sächelchen*), de följdes av *Nachtrag zu den fünfzig Sächelchen*. Sedan hade han uppenbarligen fått nog, vilket markeras av *Zwei allerletzte Sächelchen* (1990) för piano eller stråkkvartett. Och *Sächelchen* – småsaker – är det verkligen; båda får plats på ett vykort. *Mailed* är i grunden en enstämmig melodi, medan *Vorbei* är en kontrapunkt över fyra fallande tonfragment.

I *Streichquartett 2* (1998–2000), som till förstone kan tyckas bestå av endast ett slags väsklanger – och som följaktligen kan föra tankarna till ”bruskompositioner” i Freys verklista, såsom *L’âme est sans retenue* –, utgörs hela tonmaterialet av en enda lång rad molltreklanger. Vore det inte för den klangliga denatureringen skulle vi uppfatta en harmonisk renhet liknande den i Lars Hallnäs senare verk. Den mycket personliga typ av harmonik som vi här möter präglade redan pianoverket *Sam Lazaro Bros* (1984) – ett slags evigt kadenserande satiesk dysterhet. Men också i stråkkvartettens vid flyktigt betraktande uniforma koral döljer sig fina variationer, såväl vad gäller rytm, tempo, tonhöjd som klang.

Tonsättaren skriver: ”En tid innan jag skrev mitt första stycke för stråkkvartett hade jag blivit bekant med måleri av den amerikanska konstnärinnan Agnes Martin. Jag kände genast en affinitet till dessa bilder, som vid första anblicken tycks ligga nära Minimal Art, men som vid närmare betraktande uppvisar tydliga och för mig viktiga skillnader från det minimalistiska tänkandet. Agnes Martin har alltid uppfattat sig

själv som expressionist, och även om hennes verk är starkt reducerade, undviker hon exempelvis en matematiskt strukturerad eller mekaniskt utarbetad vokabulär, så som man kan iaktta det hon en del minimalister. I hennes verk upptäckte jag beredskap att ta risker och djup hängivenhet i samverkan med en ödmjukhet som avstår allt utanverk och all högljuddhet, fenomen som är väsensfrämmande för denna konst.

Mitt innerliga förhållande till Agnes Martins konst fick mig att i partituret till *Streichquartett* (1988) infoga följande citat ur ett referat av Agnes Martin: ”My interest is in experience that is wordless and silent, and in the fact, that this experience can be expressed for me in art work which is also wordless and silent”.

När jag idag ser tillbaka på denna stråkkvartett (och på citatet), förstår jag att den befinner sig i början av en väg på vilken jag då tog mina första steg. Det är en väg jag går ännu idag, och vid vilken *Streichquartett 2* är en viktig milstolpe.

Däremellan står ”De två allra sista småsakerna” som en återblick på en lång arbetsfas, under vilken jag sysselsatte mig med mycket korta stycken, just *Sächelchen*. *Vorbei* syftar alltså inte bara på att stycket raskt är förbi, utan också på att en bestämd fas i mitt arbete var avslutad – och jag tror också att den här aktuella kompositionsstilen för mig är slutligt förbi.

unbetitelt (VI) är det sista stycket i en serie verk som utforskar olika möjligheter till expressivitet (och till inexpressivitet, som också är ett slags expressivitet). Under arbetet med dessa verk skrev jag 1991 i en övergripande text om mitt komponerande: ”Att komponera är att släppa taget, och iaktta hur klangens kroppslighet blir identisk med min egen, hur min egen kroppslighet övergår i musiken, utan att jag tar i noterna. Att komponera utan att vidröra noterna. Är detta en hållning som resulterar i en lågmäld och skir musik? Om inte ängslighet får styra processen, så kan – om man inte griper in – enastående saker inträffa.

Konserten genomförs med hjälp av bidrag från:

Conseil des arts
et des lettres

Québec

Conseil des Arts
du Canada

Canada Council
for the Arts